

หลักการของ “ศีล” คือ ความสะอาด

ศีลนี้ “มีความสะอาด” ดังที่พระ
ผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า “ความ
สะอาดกาย ความสะอาดวาจา
ความสะอาดใจ เป็นเครื่องปรากฏ
ย่อมถึงการนับว่า ปรากฏโดยความ
เป็นของสะอาด”

(อรรถกถาสีลมยญาณุเทศ ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค)

หลักการในพระพุทธศาสนากล่าวว่า ผู้ที่จะบรรลุธรรม
ตามพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและเหล่าพระอรหันต์นั้น บุรพา-
จารย์ได้สรุปไว้เรียบร้อยแล้วว่า ใครจะบรรลุธรรมได้จะต้อง
ปฏิบัติธรรมตามมรรคมีองค์ ๘ ซึ่งเราได้เรียนกันมามากแล้ว
ตั้งแต่สมัยอยู่ชั้นประถม มัธยม แล้วท่านยังย่อเอาไว้อีกด้วย
ว่าการปฏิบัติมรรคมีองค์ ๘ เพื่อให้บรรลุธรรม เอาเข้าจริงๆ
ย่อแล้วเหลือ ๓ ข้อ คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ปฏิบัติแล้วจะ
ได้บรรลุธรรมไปตามลำดับๆ ซึ่งเราท่องกันได้คล่องปาก

แต่ถามว่า ที่นั่งกันอยู่ในที่นี่มีใครบรรลุนิพพานบ้าง หา
ยากเต็มที

ทำไม ? เพราะเขาไม่รู้หลักการจริงๆ ได้แต่พากันปาวๆ
ไปอย่างนั้นแหละ ส่วนใหญ่ว่าโดยวิธีการกันไป แต่หลักการ
ที่อยู่ลึกๆ นั้นไม่รู้

ขั้นต้นที่บอกว่าใครจะบรรลุนิพพานได้ ต้องปฏิบัติตามขั้น
๓ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ตรงนี้ถูกต้องล้านเปอร์เซ็นต์ แต่ว่า
ช่วยเจาะลึกลงไปอีกหน่อย

เริ่มจากเรื่อง “ศีล”

จะศีล ๕ ก็ตามที่พวกเรารักษากันอยู่แล้ว บางครั้งอาจ กะ
พร่องกะแพรงบ้าง แต่โดยทั่วๆ ไปก็ค่อนข้างจะดี วันไหนมา
วัดแถมรักษาศีล ๘ เข้าไปอีกด้วย วันดีคืนดีมีโอกาสบวช ลูก
เณรก็มาถือศีล ๑๐ ลูกพระก็มาถือศีล ๒๒๗ ตั้งใจรักษาศีล
เอาไว้อย่างดี แต่ว่าการบรรลุนิพพานของเรายังไม่ได้อยู่อีกนั้น
แหละ ทำไม ? ก็เพราะว่า ทั้งๆ ที่รักษาศีลไม่ว่าศีล ๕ ศีล ๘
ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ข้อ ตามกฎเกณฑ์ที่เขาให้แบบไม่มีขาดตก
บกพร่อง แต่ว่าไม่ทราบว่ หลักการเบื้องต้นของศีลคืออะไร

หลักการของศีล คือ ความสะอาด

เรารักษาศีลเพื่อให้เกิดความสะอาด

เริ่มต้นตั้งแต่สะอาดกาย สะอาดวาจา แล้วต่อไปจึงจะ
สะอาดทะลุเข้าไปถึงใจ วัตถุประสงค์จริงๆ ของศีลอยู่ที่ความ

สะอาด แต่ไม่ใช่สะอาดแบบตื่นๆ เป็นความสะอาดในระดับลึก

ความสะอาดระดับลึกเป็นอย่างไร พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงชี้เอาไว้ว่า บุคคลถึงจะอาบน้ำฟอกสบู่ขัดสีจนวิวรรณเข้าไปเถอะ อาบน้ำวันละร้อยหน ขัดสีจนวิวรรณเป็นพื้นหน ต่อวันด้วย จะใช้สบู่ยี่ห้ออะไรก็ตามที่ ฟอกเข้าไปเถอะ วันละเป็นร้อยหนใช้สบู่เป็นร้อยก้อน จะเอามือขัด จะเอาผ้ามาช่วยขัด หรือจะถึงกับเอาสก๊อตไบรท์เข้ามาขัดด้วย แต่ถ้ายังฆ่าสัตว์ ยังลักทรัพย์ ยังประพฤตินิคมในกามอยู่ บุคคลคนนั้นชื่อว่า ยังไม่สะอาดกาย ชัดเจนลงไปอย่างนี้

ยิ่งไปกว่านั้น แม้ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่เจ้าชู้ แต่หัวใจมันดินรนเร่าๆ อยู่ พร้อมจะฆ่า จะลัก จะเจ้าชู้ เพียงแต่ว่ายังไม่มีโอกาส ก็ยังได้ชื่อว่าเป็นความไม่สะอาดกายอยู่ ประเด็นอยู่ตรงนี้

ในทำนองเดียวกัน ถึงแม้จะแปรงฟันวันละพันหน จะใช้แปรงยี่ห้ออะไร วิเศษอย่างไร ยาสีฟันยี่ห้ออะไรก็ตาม จะมีน้ำยาบ้วนปากอีกวันละกี่โถงก็ตาม ถ้ายังโกหก พูดคำหยาบ พูดเพื่อเจอนินทาชาวบ้าน พูดส่อเสียดยุให้ร่ำดำให้ร้ายให้เขาทะเลาะกันให้ได้ ให้เขาเสียหาย ถ้าอย่างนั้นปากยังไม่สะอาดอยู่ดี แต่บุคคลจะชื่อว่า ปากสะอาดได้ แม้แปรงฟันบ้าง ไม่แปรงฟันบ้าง เพราะว่ายากจน แปรงสีฟันไม่ค่อยจะมี ได้แต่ใช้น้ำบ้วนปากอมเกลือกกลุขลักๆ แล้วก็บ้วนทิ้งถึงกระนั้น ถ้าทำเช่นนี้ไม่พูดโกหก ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพื่อ

เจอนินทาใครไม่พูดส่อเสียด ผู้นั้นยอมได้ชื่อว่า มีปากสะอาด
ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้แปรงฟันมา

ความสะอาดของกายและใจ เป็นความสะอาดในระดับลึก
เป็นความสะอาดที่ผู้มีปัญญาเท่านั้นจึงจะมองออกเพราะฉะนั้น
ความสะอาดของผู้ปฏิบัติธรรม ผู้ที่หวังจะบรรลุธรรม เป้า
วัตถุประสงค์จึงไม่เหมือนกับแพทย์ไม่เหมือนกับของพยาบาล
แพทย์พยาบาลเขาก็สะอาด เสื้อผ้าที่เขามาใช้ ต้มแล้วต้มอีก
เช็มฉีดยาของเขาหนึ่งแล้วหนึ่งอีก แต่ว่าถึงกระนั้นยังจัดว่า
สะอาดเพียงผิวเผิน คือสะอาดในระดับเปลือกๆ แค่ว่าเชื้อ
โรคได้ แต่ว่า ฆ่ากิเลสไม่ได้ เป็นความสะอาดที่ตื้นเขิน มัน
สะอาดไม่ถึงศีล จับประเด็นตรงนี้ให้ดี

ระเบียบวินัยของทหารก็เช่นกันมีเอาไว้ทำไมเห็นซ้ายหัน
ขวาหัน กลับหลังหัน หน้าเดิน หลังเดิน แปรขวบวนวิ่งกันให้
พรีพรีพรี ติใหม่ ? ติ ไม่มีทหารแล้วประเทศชาติจะอยู่ได้
อย่างไร ทหารเป็นรั้วของชาติ เขาจึงต้องมีระเบียบมีวินัย
อย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งจะฟาดฟันศัตรูหมู่มิตร

แต่ว่าวินัยของทหารมีไว้เพื่อปราบศัตรูภายนอก ส่วน
วินัยของผู้ประพฤตินิยม มีเอาไว้เพื่อปราบกิเลส ปราบศัตรู
ภายใน

ปราบกิเลสทำไม ? ปราบเพื่อให้ทั้งกาย วาจา ใจของเรา
สะอาด ระเบียบวินัยต้องไปกับความสะอาด ศีลต้องรักษาไป
เพื่อความสะอาด หลักการอยู่ตรงนี้

คุณยายเคี้ยวเข็ญตัวเองตามที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อ
วัดปากน้ำได้เมตตาอบรมสั่งสอนให้ แต่ด้วยความที่ไม่รู้
หนังสือ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของท่าน ท่านเลยยังต้องม
ีความระมัดระวังตัว คือ ได้ยินได้ฟังอะไรแล้ว เนื่องจากจตก
ิไม่ได้ อ่านก็ไม่ออก ครั้นจะจำ ก็จำไม่ไหว เรื่องของศีลมี
มากมาย ว่ากันเป็นตุ้ๆ พระไตรปิฎก ยิงศีลของพระ ๒๒๗ ข้อ
หรือพระวินัยปิฎก ๒๑,๐๐๐ ข้อ ท่านจำไม่ไหว เมื่อจำไม่
ไหวแล้วทำอย่างไร มีทางเดียว ต้องจับหลักการให้ได้ จาก
การเคร่งครัดฝึกหัดขัดเกลาตัวเองตามที่พระเดชพระคุณ
หลวงพ่อวัดปากน้ำเคี้ยวเข็ญให้ในที่สุดสรุปได้ว่า ศีลทั้งหลาย
มีไว้เพื่อความสะอาด

เพราะฉะนั้น ท่านจึงเคี้ยวเข็ญความสะอาดภายในใจของ
ท่านให้ได้ ไม่อย่างนั้นเข้าถึงธรรมะไม่ได้ เพื่อให้ได้อย่างนี้
คุณยายพบกับตัวของคุณยายเองจากการปฏิบัติ พบว่า
ความสกปรกเลอะเทอะต่างๆ ภายนอก จะเป็นกุฎิรก ถน
นทางในวัดรก ต้นไม้ต้นไร่ ใบไม้ใบหญ้าขึ้นรก สิ่งเหล่านี้
ทำให้ใจพะวักพะวน อาจก่อให้เกิดความกระทบกระทั่ง
เพราะฉะนั้น ต้องกำจัดสิ่งเหล่านี้ให้หมดไปให้ได้ แล้ว
นอกจากผู้ที่ตั้งใจกำจัดความรก ความไม่เป็นระเบียบเหล่านี้
จะได้รับอานิสงส์ว่า ตัวเองจะได้ความสบายใจ เนื่องจากมอง
ไปทางไหนก็สะอาด แล้วยังเป็นต้นทุน เป็นอุปกรณ์ให้รักษา
ศีลได้ง่ายอีกด้วย

ยกตัวอย่าง ที่หนึ่งเป็นแถวกันอยู่นี้ คุณยายเคี้ยวเข็ญ หลวงพ่อ ตั้งแต่หลวงพ่อรื้อเริ่มแรกไปถึงวัดปากน้ำ เมื่อไปถึง กุฏิของท่านก็เป็นบ้านเล็กๆ ท่านเคี้ยวเข็ญหลวงพ่อรื้อมชโย และตัวหลวงพ่อรื้อเองให้หนึ่งเป็นแถว เป็นระเบียบ พวกเราจะได้ ไม่กระทบกระทั่งกัน พอถึงเวลานั่งขัดสมาธิไปแล้ว ให้หัวเข่า ห่างกันสักคืบหนึ่ง เพื่อว่าไอร้อนไอร้อนจากตัวเรารอกมาจะได้ไม่ไปกระทบใคร กลืนเหงื่อไคลในตัว กลืนไม่สะอาดจากเรา จะได้ไม่กระทบจมูกใคร ใจจะได้ไม่หงุดหงิด นั่งสมาธิได้ นั่นคือที่มาของการรักษาศีลอย่างมั่นคงของแต่ละคน แล้วจะนำเข้าไปสู่ความสะอาด

ตรงนี้ต้องพูดเอาไว้ เพราะไม่อย่างนั้นเดี๋ยวจะมุ่งความสะอาดกัน จนกระทั่งจะต้องเอาพรหมที่หนึ่งอยู่นี้ไปต้ม ไปนึ่ง เดี่ยวได้ยุ่งตาย แล้วเพื่อให้สะอาด กวาดพื้นแล้วกวาดอีก คนแรกเพิ่งกวาดไปหยกๆ เดี่ยวอีกคนมากวาดพื้นซ้ำอีก คนแรกเขาก็เลยบอกว่า คนหลังที่มากวาดดูถูกว่าเขากวาดไม่เกลี้ยงหรืออย่างไร เลยได้ทะเลาะกันอยู่ตรงนั้น คนรักความสะอาดทะเลาะกันเองอยู่แถวๆ นั้นแหละ ที่พูดอย่างนี้ไม่ใช่ไม่เคยเกิด เหตุการณ์แบบนี้เคยเกิดขึ้นมาแล้ว หลวงพ่อรื้อถึงได้ยกตัวอย่างได้

เพราะฉะนั้น ขอให้ทราบไว้ ความสะอาด ความเป็นระเบียบที่คุณยายเคี้ยวเข็ญนั้น วัดอุปพระสงค์เพื่อชักจูงให้เกิดความสะอาดทางกาย ทางวาจาเป็นขั้นต้น ในระดับลึก คือความสะอาดภายในและความมีระเบียบจากภายนอกจะ

ช่วยให้รักษาศีลได้มั่นคง มีความลึกซึ้งยิ่งขึ้น ประเด็นอยู่ที่
ตรงนี้

ต่อไปนี้ เวลามองศีล ขอให้มองถึงว่า นี่คือความ
สะอาดในระดับลึก และมองความเลอะเทอะข้างนอกว่า
เศษกระดาษสักกณิดหนึ่งที่ตกบนพื้น เศษพลาสติกสักกณิด
หนึ่งที่ตกบนถนน หรือเศษอะไรก็ตาม แม้เพียงแค่นิด
เดียวเท่านั้น แต่มันจะนำความสกปรกเข้าไปได้ถึง
ระดับลึก คือ ระดับกาย วาจา และใจของเราได้
ประเด็นอยู่ตรงนี้

ด้วยเหตุนี้ คุณยายจึงพยายามเคี่ยวเข็ญทั้งด้านความ
สะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยอย่างหนัก เพื่อให้
ความสะอาดและความเป็นระเบียบภายนอกนี้ มีผลต่อความ
มั่นคงแห่งความสะอาดภายใน คือ ศีลของทุกๆ คนที่ตั้งใจ
รักษากันมาทั้งที่บ้าน และทั้งที่มาถึงวัด และคนที่มาเอาบุญ
กับคุณยาย เขาจะได้รักษาศีลให้มั่นคงได้โดยง่าย เมื่อ กาย
วาจา ใจของเขาสะอาดได้โดยง่าย เวลาไปนั่งสมาธิ ใจจะได้
รวมที่ศูนย์กลางกายโดยง่าย เข้าถึงธรรมะภายในได้โดยง่าย
เขาก็จะปิดอบาย เปิดทางไปสวรรค์ ไปนิพพาน ด้วยความ
สะอาดแห่งศีลด้วยตัวของเขาเอง คุณยายเข้าใจหลักการ
เรื่องศีลตรงนี้ จึงได้เคี่ยวเข็ญเรื่องความสะอาดแก่พวกเรา
อย่างหนัก